

مذاکرات مجلس

صورت مشروح مجلس يكشنبه ۲۴ دی ماه ۱۳۱۱ * (۱۷ رمضان ۱۳۵۱)

فهرست مذاکرات

- ۱) تصویب صورت مجلس
- ۲) نطق اختتامیه آقای رئیس
- ۳) بیانات آقایان فهیمی اورنگ و دکتر ضاهری
- ۴) نطق آقای رئیس اوزراه
- ۵) ختم جلسه

مجلس یازدهم و ربع بعد از ظهر بریست آقای دادگر تشکیل گردید

صورت جلسه قبل (همین شب) را آقای مؤید احمدی (مانشی) قرائت نمودند * * *

۱- تصویب صورت مجلس

رئیس - در صورت مجلس نظری نیست؟ (خیر) صورت مجلس تصویب شد.

۲- نطق اختتامیه آقای رئیس

رئیس - شکر خدا را که مجلس با بقی وظیفه خود نوفیق یافت - و دوره خود را پایان رسانید (صحیح است) باشکالی روبرو نشد.

تشافی در زندگانی آرام آن راه یافت (صحیح است) در يك افق نورانی و دريك امنیت و راحت جاودانی مرام ملی خود را تعقیب نمود (صحیح است) اگر بخواهیم مردمانی حق شناس و مانی حق گو و حق گذار باشیم باید اعتراف کنیم که این موفقیت - این شادمانی و کامیابی را مقروض اراده قوی و تصمیمات محکم اعیان حضرت بهلوی خندالله ملکه و سلطان هستیم (صحیح است - صحیح است)

مجلس ولایه مانیز در صدد بودند که قدمهایی بجلو برداشته مراهبانی ملی و منظورات اجتماعی را سر و صورتی بدهند - لیکن عدم تمرکز کارها - پاشیدگی اوضاع - ناامنی امنیت - این افکار خوب - و این نیت نیکو را مثل بخار لطیفی که با تند باد تصادف کند در افق مجاور ما محو و نابود میساخت - و وقتی که بحساب خودمان رسیده گی میکردیم حاصل جمع عدم و صفر بود (صحیح است)

نبوغ و استحکام اراده شاهنشاه ایران - این پراکنندگی و تشویش را بوحس و تمرکز و قوت مبدل ساخت و ما را با بقاء وظایف خودمان توانائی و اقتدار داد (صحیح است) و همین است منظور بنده که گفتم. بی تصادف باشکال و بدون لغزش سیاسی کار ما حسن خاتمه یافت.

* عین مذاکرات مشروح بکصد و بیست و نهمین جلسه از دوره هشتم تقنینیه (مطابق قانون ۸ آذر ماه ۱۳۰۵)

دایرة نند نویسی و تحریر صورت مجلس

اگر خداوند بما توفیق عنایت کند و بار دیگر باز ما طریق و وسیله اصلاحات باشیم کوشش میکنیم که رویه ما همینطور وطن پرستانه و نیکخواهانه باشد - و کاملاً باین لطیفه و نکته آشنائی داریم و یافته ایم که عصر حاضر عصر ترقی و پیشرفت است و ما باید از این فراهم بودن اسباب کار برخوردار شده و ساعات و دقائق او را مغتنم شماریم (صحیح است صحیح است) آقای فهیمی

[۳- بیانات آقایان فهیمی و اورنگ و دکتر طاهری] فهیمی - در تعقیب فرمایشات آقای رئیس بنده خیلی میل داشتم از زحمات و خدماتی را که ایشان در تمام این مدت دو ساله دوره هشتم تقنینیه باین روح صمیمیت و محبتی نسبت بهمه متحمل شده اند عریضی بکنم. لکن نظر باشنائی کاملی که باخلاق ایشان دارم در نتیجه ارادت یک مدت متمادی میدانم که ایشان از ظاهر و خود نمائی حتی لامکان اجتناب و احتراز دارند (صحیح است) بنابر این از این قسمت بنده هم خود داری میکنم و آقایان بهتر از بنده می توانند خودشان مطالب را درک بکنند (صحیح است) همینطور نسبت بزحمات و خدماتی را که مجلس شورای ملی و همه آقایان نمایندگان متحمل شده اند باز هم چیزی عرض نسبم بقول قدهاء دوره های تقنینیه و آن فتره های بند را از میان بردارند (ورنگ - ای والله) (صحیح است) ما خودمان چیزی نمیگوئیم ولی امیدواریم که مشاهده بهبودی و اصلاحاتی که در اوضاع و احوال مملکت شده است از هر نقطه نظر چه در امور قضائی چه در امور مالی چه در امور معارف امتهای متوالی و مؤسسات مفیده و مخصوصاً بافقاییه اوضاع امروز با وضعیت دوره چهارم و پنجم همه کس هر آدم منصفی یقین دارم تصدیق خواهد کرد که هیچ قابل شباهت باهم نیست و ما همه آنها را مدیون هستیم بوجود مقدس اعلیحضرت پهلوی (صحیح است) که ایشان از ابتدای کار تصمیم فرمودند که فواصل بین دوره های تقنینیه و آن فتره های بند را از میان بردارند تا قوه تقنینیه مملکت موفق شود که متوالی کارهای خودش را ادامه بدهد و این موفقیت های فعلی را تسریع بکند و باز هم امیدوارم که خداوند ما را موفق بدارد که در

ادامه بدهند و زود تر اسباب تمام شدن بنای مجلس را برای افتتاح دوره نهم حاضر کنند (صحیح است) رئیس - آقای اورنگ

اورنگ - چنانکه همه آقایان اصغاء فرمودند بیانات آقای رئیس و بعد از ایشان بیانات آقای فهیمی کاملاً ادای منظور و مقصود را کرد. لیکن بنده در خاتمه ناگرمیم از تذکر دو سه نکته بطور اجمال و اختصار که بعرض آقایان برسانم. مطلب اولی که بنظر من رسیده این است که قطع دارم همه آقایان هم این معنی را تصدیق دارند که هر نعمتی در عالم مناسباً طبع خودش مناسب با مزاج خودش یک تشکر خاصی دارد (صحیح است) همه نعمتی حضرت حق دارای یک نحوه از تشکر نیستند مثلاً اگر زبان انسان گویا و فصیح باشد این البته نعمتی است از جانب خدا خوب تشکر زبان خوب و فصیح و گویا چیست در عالم؟ بنف بر اعتقاد بنده راست گفتن است (صحیح است احسن است) وقتی انسان زبان خوب پیدا کرد نباید بگوید خدایا تورا شکر. خیر تشکر این نعمت راستگویی است. اقتدار خوب اگر خدایا یک کسی عنایت فرمود تشکر این چیست؟ این است که بگوید خدایا من تورا شکر میکنم؟ نه آید مقتدر باید عادل باشد عدل تشکر از نعمت اقتدار است. همین طور هر یک از نعمای الهی را وقتی که ملاحظه فرمائید مناسب با طبع خودش یک قسمی از تشکر را لازم دارد. همه آقایان مسبوقند که ده سال یا کمتر یا زیادتر است که ما مردم ایران دارای یک نعمتی شده ایم از جانب حق و آن وجود اعلیحضرت همایونی است (صحیح است) و خیال نمی کنم کسی در این موضوع و مقدمه بقدر سر خردلی شک و اشتباه داشته باشد (صحیح است) این نعمت برای ما چشمه نعمت است تمام نعمتی که در این مملکت شامل حال ما شده است زائیده شده از این نعمت بخصوص است (صحیح است) درست است؛ (نمایندگان بلی صحیح است) حالا این نعمت را چگونه ما مردم ایران میخواهیم شکر کنیم و چه باید کرده باشیم؟ باید بگوئیم خدایا تورا شکر که همچو نعمتی بما مرحمت

کردی؟ باعتقاد من این نیست تشکرش. عرض می کنم بطوریکه همه آقایان موافقت دارند و البته تصدیق خواهند فرمود اعتقاد بنده این است که در مقابل این نعمت که ما واجد شدیم از جانب حضرت حق تمام ما مردمی که ساکن مملکت ایران هستیم ساکن این مرز و بوم هستیم و ساکن خارج از مملکت ایران هستیم هر فردمان بر حسب وظیفه خاصی که در طبیعت و معیشت زندگانی ما محول هست رعیت یک وظیفه خاصی دارد که بر او محول است. قاضی یک وظیفه خاصی دارد تاجر یک وظیفه خاصی کاسب یک وظیفه خاصی وکیل یک وظیفه خاصی و اهل نظام یک وظیفه خاصی وزیر یک وظیفه خاصی دارند هر فردی از افراد برای تشکر از این نعمت الهی بایستی ادای وظیفه خودشان را در حد خودشان بایمان و عقیده بکنند این تشکر از این نعمت است. یعنی آن رعیت بذکر در موقع خود باید بکارد از بذر بزد و موقع آنرا از دست نهد در موقعش برود و علف بذر را باصطلاح فرخو کند و در موقع حاصل را درو کند حاصل پاک و بی عیب را بیاورد بازار این تشکر آن رعیت است و آن قاضی بایستی برود از روی موازین قضاء از روی وجدان از روی ایمان قضوت کند بین متخاصمین تشکر قضای ادای این وظیفه است از روی ایمان که بصحت عمل تجارت خودش را شروع کند و تجارت خودش را بیایان برساند. این معنی برای هر فردی از افراد مردم ایران ساکن مرز و بوم ایران و ایرانیان ساکن خارج از منطقه ایران تشکر از وجود این نعمت است یعنی تشکر از این پادشاه است (صحیح است) حالا با این مقدمه که قطع دارم همه آقایان با من موافقت من فقط خدای تعالی را شاکرم که ما هیئت ما افراد که اسممان نماینده و مبعوث و وکیل بود و هست تا این دقیقه. ما تشکر میکنیم حق را که بما توفیق داد که از روزی که این وظیفه بر شانه ما تحمیل شد تا این دقیقه که این وظیفه مقدس را در زمین میگذاریم موفق شدیم تشکر خودمان را از وجود این پادشاهمان بکمال درستی و صداقت و سلامت شروع کردیم و بیایان رساندیم پیش از این و بالا تر از این

نیابتی تشکر کنیم و فوق این تشکری نیست (صحیح است) اما کرده باشیم. بعد از ادای این مقدمه مسئله را که می خواستیم عرض کرده باشم آن را بطور اجمال راجع به هیئت محترم دولت است. موضوع هیئت محترم دولت و خودمان الفاطی را من جستجو کردم که ادا کرده باشم بین خودمان و هیئت دولت هر کدام از الفاظ را که دست مردم دیدم نمی تواند آن لفظ عهده دار آن معنی باشد که در ضمیر ما است نسبت به هیئت محترم دولت خودمان بعبارة اخیری الفاظ کوتاه است برای ادای مقصود مجبورم این يك فراز را بگویم (بقول يك کسی میگفت که لغت را ترجمه کنید بشر تا معنی حقیقی لغت پیدا شود) تا این فراز آن معنایی را که ما بین ما و هیئت دولت است بتواند انجام بدهد و تمیز کرده باشد. هیچوقت در عمرتان مشاهده فرموده اید یا شنیده اید یا کتابی خوانده اید که يك دستی در عالم از يك چشمی بیاید اظهار تشکر کند یا يك چشمی بیاید در عالم از يك دستي اظهار تشکر کند يك روح واحد در يك کالبدی هست چشم يك وظیفه خاصی دارد. دست يك وظیفه خاصی سایر اعضای بدن هم همینطور برای انجام آن روح واحد يك وظیفه خاص بخودشان دارند اما این وظایف طوری با یکدیگر و این اعضاء اختلاط و امتزاج پیدا کرده اند که یکی شده اند اما یکی نیستند هر کس بگوید دست چشم است غلط گفته است چشم دست است غلط گفته است همینطور قوای ظاهره و باطنه اینها در حقیقت یکی هستند ولی در ظاهر یکی نیستند و همه اینها يك وظیفه را برای يك روح واحد انجام میدهند و تمام این وظایف در موقع و وقتی که میخواهد اجرا و انجام شود تمام این اعضاء يك وظیفه واحد را انجام میدهند. ما و هیئت دولت همینطور بوده ایم و همینطور هم هستیم. هیئت محترم دولت وظایفی را که بر عهده خودش داشت در زیر سایه این پادشاه تا آخر دقیقه انجام وظیفه خودش را با ایمان و عقیده و راستی و درستت ایفاء کرد بنابر مقدمه اول وظیفه خودش را انجام کرد ما هم که وظیفه خاص دیگری داشتیم آن وظیفه خاص دیگر را تا دقیقه آخر انجام کردیم پس

يك ربع ساعت قبل مجلس تشکیل شد و قوانینی از طرف هیئت دولت پیشنهاد شد و کلاً تصویب شد تصویب شده اش پاکتویس شده و بااضاهای لازم رسیده الان به هیئت محترم دولت تسلیم شد اینها در هر جزئی و کلی که مسؤلیتی بعهد خودشان بود بانهایت عقیدت و کمال ایمان قدم برداشته اند و قدم گذاشته اند و مسؤلیت خودشان را انجام داده اند همینطور هیئت محترم باشرین مجلس از آقای ارباب کیخسرو و سایر اعضای هیئت مباشرت که در جزئی و کلی کارها حقیقتاً مشقت تحمل میکنند و کرده اند مشاهده می فرمائید بنائی نمونه از خدمات آنها است و بعد از هیئت محترم مباشرت از فرد فرد مستخدمین داخلی مجلس از سرایدار و فراش و پیشخدمت و همه اجزاء مربوطه بمجلس من تشکر میکنم که هر يك هر يك آنها وظیفه خودشان را چنانکه به آنها محول بوده انجام کرده اند. (صحیح است) این بود اصل عرایض بنده

رئیس - آخرین خطیب آقای دکتر طاهری

دکتر طاهری - اگر چه بنده بعد از فرمایشات آقای فهیمی و آقای اورنگ با آن فصاحت و بلاغت دیگر عرضی ندارم چون قبلاً اجازه خواسته بودم برای اینکه در عرض تشکر و اظهار احساسات با آقایان شریک باشم که مختصری عرض کنم خیلی خوشوقت هستم که مجلس خدمات ملی خود را در تحت حمایت اعلیحضرت اقدس شهرباری که تمام اصلاحات مربوط و مدیون شخص ایشان است با تشریک مساعی هیئت محترم دولت بخوبی و باموافقت انجام داد (صحیح است) امیدوار هستیم که مجلس آئینه بزودی افتتاح شود و هیئت محترم دولت هم بروژه ها و لوایح لازم که برای بهبودی و تکامل اوضاع مملکتی مفید باشد در این مدت تهیه کنند و ما هم موفق شویم که در تعقیب اصلاحات و اقدامات سابق بخدمات ملی خود ادامه دهیم اگر چه حسن اداره مقام محترم حضرت آقای رئیس کرازا مذاکره شد و برضی رسید ولیکن برای اینکه کاملاً این شکر گذاری شده باشد بنده هم بنوبه خود از طرف خود و رفقا اظهار تشکر کنم از حسن اداره و حسن مراقبت و مواظبتی که آقای رئیس در اداره مجلس

فرمودند و از سایر اعضاء هم بنوبه خود همه رضایت داریم مخصوصاً بعد از آقای رئیس در اداره مباشرت از آقای ارباب کیخسرو که بنده هم بنوبه خودم از طرف خود و رفقا تقاضا دارم که زحمت سرپرستی را در مدت فترت مقام ریاست همینطور تحمل فرمایند و همینطور در قسمت مباشرت آقای ارباب و سایر مباشرین دیگر عرضی ندارم.

رئیس الوزراء (آقای حاج مهدیقلی خان هدایت) -

ازمان فرمایشاتی که اینجا شد من چشم و دست را موضوع عرایض خودم قرار میدهم البته چشم از دست تشکری ندارد دست هم از چشم تشکری ندارد ولی این هر دو با موافقت هم از شان کار ساخته است و الا چشم نه بند دست کوری از ش ساخته نیست و صرفی ندارد (صحیح است) برعکس هم همینطور است دست هر کاری که بکند چشم میخواهد که به بند ولی این هر دو چنانچه گفته شد باید از روح تشکر داشته باشد آن جان انسانی یا روح انسانی باید فرمانده هر دوی آنها باشد اگر آن باشد هم دست بمصرف میماند و هم چشم (صحیح است) این روح امروز در مملکت ما کیست؟ البته وجود مبارک اعلیحضرت پهلوی است (صحیح است - صحیح است) و این دست و این چشم خیلی باید کار بکنند و مراقب باشند تا عیشی از انشار آنچه در منافع مملکت و خیر ملت محل توجه اعلیحضرت است نتوانند انجام دهند ما در قسمت خودمان که مستخدمین دولت هستیم به قصور خودمان متعریفیم که ما توانسته ایم آن جویری که اعلیحضرت نوجه دارند بکارها و میانشان است که مقاصد مملکتی و ملی پیشرفت کند ما که هر چه دیدیم نرسیدیم هنوز (صحیح است) البته مجلس شورای ملی آنچه ما آورده ایم توجه کرده اند و انجام داده اند و در همکاری موافقت های تم کرده اند اما این راهم بنده باید عرض کنم که با توجهات ملوکانه و آن شوقی که دارند به اینکه مقاصد مملکت و ملت انجام بگیرد لوایحی که تقدیم شده است همه در خبر مملکت و در خیر ملت بوده است (صحیح است) البته این جور لوایح طرف توجه مجلس هم واقع می شود و البته این دوره های مجلس را می شود بر دوره های پیش

گفت که خوب خیلی بهتر کار کرده اند چرا برای اینکه يك مدرسه ایست هر دوسالی سه سالی که انسان در يك مدرسه کار بکند البته چالاکتر می شود چابکتر می شود مقاصد را بهتر میداند آرزوی هر مائتی اجرای قوانین است (صحیح است) قوانین میگردد وقتی که اجرا نشود مصرفش چیست (صحیح است) این اجرای قوانین ما به پیشم در این دوره های سابق میشده؟ خیر نمی شده (صحیح است) حالا این اجرای قوانین است که اسباب تشکر هم دولت می تواند بشود و هم ملت که چشم و دست باندازه که توانستند کار خودشان را کرده باشند و نمونه اجرای قوانین می توانم عرض کنم که

آرزو بود که در موقعی که يك دوره تقنینیه انجام خدمت خودش را کرده باشد اجزاء دوره بعدش حاضر شده باشند (صحیح است) و الآن در این دوره اجرای قوانین و مراقبت هیئت اجرائیه طوری بوده است که دوره آتی الآن اعضایش حاضرند و همه انتخابات هم تمام شده است و در خاتمه بنده از برای چشم و دست هر دو توفیق میخواهم که بتوانند از عهده خدمات آن روح برآیند (صحیح است - صحیح است - احسنت)
رئیس - اجازه میفرمائید مجلس را ختم کنیم (صحیح است)
(ساعت دوازده بعد از ظهر مجلس ختم شد)
رئیس مجلس شورای ملی - دادگر